

Faktaark: Ungdomsuddannelser

September 2018

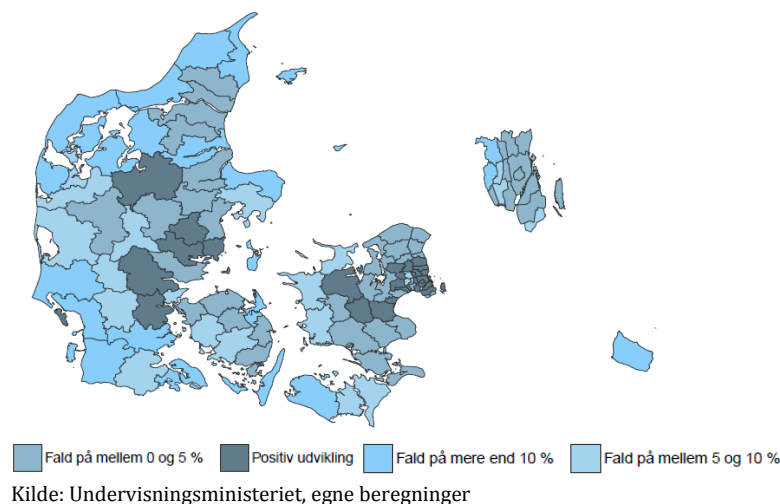
Ungdomsuddannelserne i Danmark hviler på en stærk tradition med faglig stolthed. Langt størstedelen af alle unge fortsætter efter 9. eller 10. klasse på en ungdomsuddannelse. For mange er det et valg mellem erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser. Samfundsudviklingen og den heraf ændrede kompetenceefterspørgsel samt de unges valg af ungdomsuddannelser, resulterer i ændrede og øgede krav til ungdomsuddannelserne og styringen heraf. I tillæg hertil vil demografien ændre sig over de kommende år, hvilket kan have konsekvenser for det institutionslandskab, der er tegnet over de seneste mange år.

Danmark er både et videns-, service- og produktionsland med behov for arbejdskraft inden for alle sektorer, men stadig flere unge vælger en gymnasial uddannelse, mens færre vælger at blive faglærte, og erhvervsuddannelserne kæmper med et stort frafald. Nedenfor er skitseret en række udfordringer for ungdomsuddannelserne.

Demografiske udfordringer

Den demografiske udvikling kan indebære udfordringer for både gymnasier og erhvervsskoler, særligt i udkantsområderne. I 00'erne var årgangene mindre end hidtidige årgange, hvilket medfører et fald i antallet af unge i alderen 16-24 år. Særligt kommuner i udkantsområderne kan forventes at opleve et fald i antallet af unge, som nogen steder vil være på mere end 10 pct. i perioden 2015-2025, jf. figur 1.

Figur 1. Udviklingen i antallet af 16-24-årige i perioden 2015-2025

Fremtidige udfordringer om faglært arbejdskraft

Der er på nuværende tidspunkt ikke tale om generelle rekrutteringsproblemer, men i dele af landet og i visse brancher oplever virksomhederne, at det kan være svært at rekruttere medarbejdere. I takt med at økonomien forbedres, kan der gradvist blive større risiko for, at virksomhederne ikke kan rekruttere den nødvendige arbejdskraft.

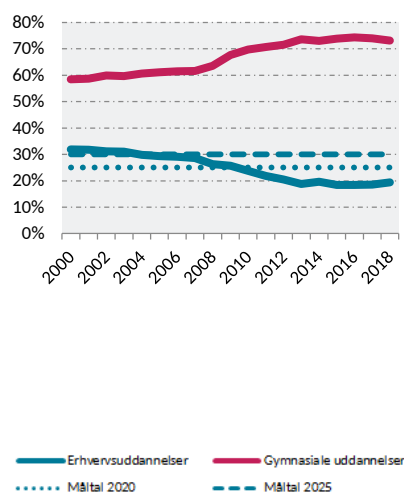
Hvis vi skal sikre vækst og velstand i fremtiden, er det bl.a. en forudsætning at offentlige og private virksomheder har let adgang til tilstrækkelig og kvalificeret arbejdskraft i hele landet. Det handler både om at forebygge rekrutteringsudfordringer og at sikre tilstrækkelig og kvalificeret arbejdskraft på alle niveauer.

Adgang til faglært arbejdskraft er vigtig for at sikre, at virksomhederne kan få den arbejdskraft de efterspørger – både på kort og lang sigt. Derfor er det vigtigt at sætte fokus på rekrutteringen til de faglærte uddannelser.

Fortsat langt fra målsætning for erhvervsuddannelserne

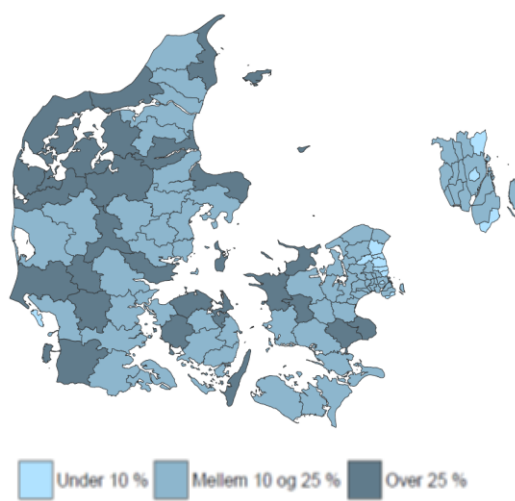
Siden 2000 er andelen af grundskoleelever, der vælger en erhvervsuddannelse direkte fra grundskolen, faldet fra over 30 pct. i år 2000 til godt 19 pct. i 2018, *jf. figur 2*. I samme periode har der været en stigning fra 58 pct. til 73 pct. i andelen af grundskoleelever, der søger mod gymnasiet. Trods erhvervsuddannelsesreformen i 2014 og en række øvrige indsatser er der således fortsat et stykke til reformmålet om, at mindst 25 pct. i 2020 og 30 pct. i 2025 skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter grundskolen. Derudover ses der store kommunale forskelle i søgningen til erhvervsuddannelserne direkte fra grundskolen. I 2018 er det hver tredje kommune, som opfylder 2020-målet om en søgning på 25 pct., *jf. figur 3*. Enkelte kommuner har en søgning på under 10 pct.

Figur 2. Fordeling af tilmeldinger til ungdomsuddannelserne blandt 9. og 10. klasseelever, der forlader grundskolen, 2000-2018

Kilde: Undervisningsministeriet, egne beregninger

Figur 3. Søgning fra grundskolen til erhvervsuddannelserne fordelt på kommuner

Kilde: Undervisningsministeriet, egne beregninger

Der kan være en tendens til, at folkeskolen ikke udfordrer elevernes uddannelsesvalg i tilstrækkelig grad. Undersøgelser viser fx, at folkeskolen og især udskolingens indretning, struktur og kultur præger de unges valg af ungdomsuddannelse i retning af gymnasiale uddannelser.¹ Desuden har den hidtidige vejledningsindsats ikke vist sig at være tilstrækkelig effektiv til at øge elevernes søgning til erhvervsuddannelserne. Lærere og vejledere har typisk haft en anden uddannelsesbaggrund end en erhvervsuddannelse, hvorfor de kan være udfordret i forhold til at vejlede eleverne mod erhvervsuddannelserne. Samtidig har eleverne og forældrene muligvis et lavere kendskab til erhvervsuddannelserne. Endeligt oplever eleverne, at de gymnasiale uddannelser i højere grad 'holder dørene åbne' og er et 'sikkert valg'.

Et manglende kendskab til erhvervsuddannelsernes videreuddannelsesmuligheder samt det høje frafald kan bidrage til, at uddannelserne får et dårligt ry blandt elever og forældre. Erhvervsuddannelserne fremstår i dag som et mindre attraktivt miljø for elevens identitetsskabelse og personlige dannelse², og uddannelserne mangler en god grundfortælling og positiv omtale.

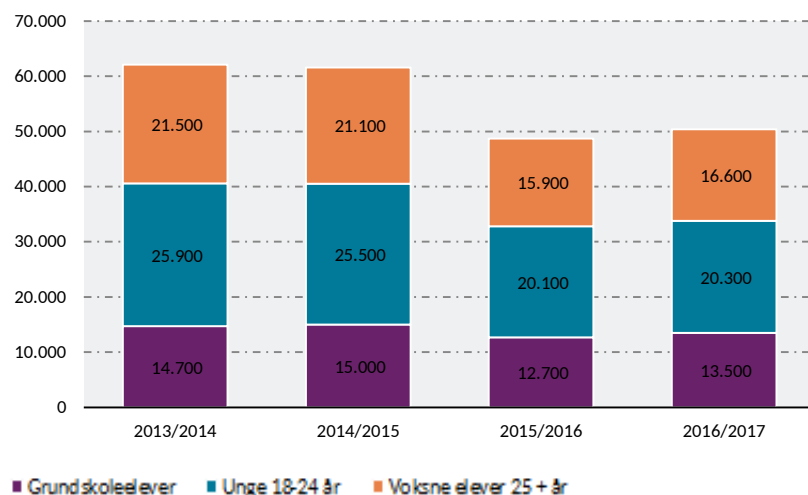
¹ Rambøll 2018, side 25f.

² Hammershøj: Dannelse i uddannelsessystemet

Grundskoleeleverne udgør kun en mindre – men dog stigende – andel af den samlede tilgang til erhvervsuddannelserne. I 2016/2017 udgjorde grundskoleeleverne ca. 27 pct. af den samlede tilgang til erhvervsuddannelserne, mens 40 pct. var 18-24 år og 33 pct. var 25 år og over.

Tilgangen til erhvervsuddannelserne er samlet set faldet fra 62.100 elever i skoleåret 2013/2014 til 50.400 elever i skoleåret 2016/2017, svarende til et fald på 19 pct., *jf. figur 4*. Faldet i tilgangen til erhvervsuddannelserne efter erhvervsuddannelsesreformen var forventet og kan i vid udstrækning henføres til karakterkravet. Tilgangen er faldet mest blandt de unge på 18-24 år (22 pct.) og de voksne elever på 25 år og derover (23 pct.), mens grundskoleeleverne har oplevet et mere begrænset fald i tilgangen (8 pct.).

Figur 4. Tilgangen til erhvervsuddannelserne fordelt efter elevtype

Kilde: Undervisningsministeriet, egne beregninger

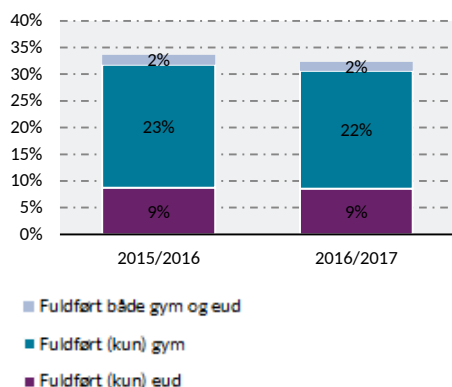
De unge foretager mange omvalg mellem ungdomsuddannelser

Mange unge gennemfører mere end én ungdomsuddannelse. Det kan være et udtryk for en omskoling, men det kan også skyldes et ureflekteret valg af ungdomsuddannelse efter grundskolen. Et ureflekteret valg efter grundskolen kan potentielt have negative konsekvenser for den unge selv pga. risikoen for omvalg, frafald og en oplevelse af nederlag med unødigt lang tid brugt i uddannelsessystemet til følge. I værste fald er risikoen permanent at ende uden for både uddannelse og job.

De unges uddannelsesvalg er også vigtigt for samfundsøkonomien, hvor forsinkelser og frafald er dyre i form af udgifter til taxametertilskud, SU og

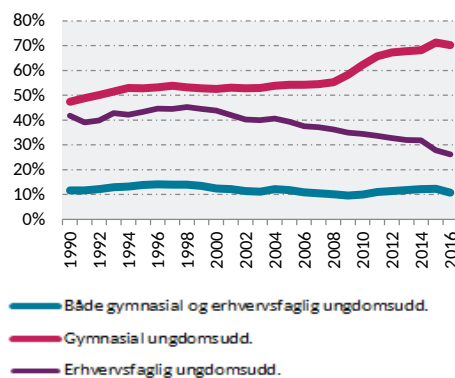
tabt arbejdsudbud. Efter erhvervsuddannelsesreformen i 2014 har ca. hver tredje elev på grundforløbet allerede fuldført en ungdomsuddannelse, primært en gymnasial uddannelse, jf. figur 5. I alt forventes ca. 11 pct. af en ungdomsårgang at have gennemført både en erhvervs- og en gymnasial uddannelse 25 år efter, de går ud af 9. klasse, jf. figur 6. Denne overgang fra gymnasial uddannelse til erhvervsuddannelse bidrager også til, at godt en femtedel af eleverne ikke forventes at opnå en videregående uddannelse.

Figur 5. Andel af tilgangen til grundforløbet som forinden har fuldført en ungdomsuddannelse

Kilde: Undervisningsministeriet, egne beregninger

Figur 6. Andel af ungdomsårgang, som forventes af opnå en ungdomsuddannelse 25 år efter 9. klasse

Anm: Personer som både opnår en gymnasial uddannelse og en erhvervsuddannelse tæller med i alle tre kategorier.

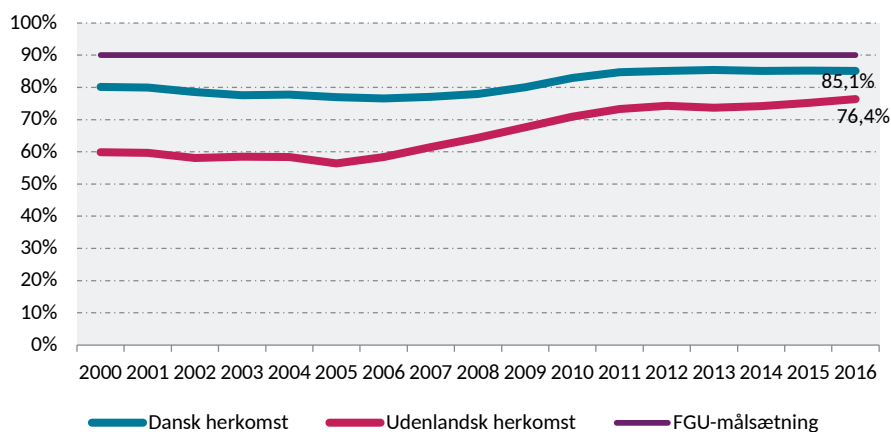
Kilde: Undervisningsministeriet, egne beregninger

Elever med udenlandsk herkomst har sværere ved at gennemføre en ungdomsuddannelse

85,1 pct. af unge med dansk herkomst, som gik i 9. klasse i 2016, forventes at opnå mindst én ungdomsuddannelse, inden de bliver 25 år³. For elever med udenlandsk herkomst er andelen 76,4 pct.. I figur 7 ses udviklingen for de to grupper i perioden 2010-2016 i forhold til FGU-aftalens målsætning om, at 90 pct. af de 25-årige skal have gennemført en ungdomsuddannelse i 2030.

³ Her opgjort som 8 år efter afsluttet 9. klasse

Figur 7: Andel af en ungdomsårgang, som forventes at opnå en ungdomsuddannelse 8 år efter 9. klasse er afsluttet, fordelt på herkomst

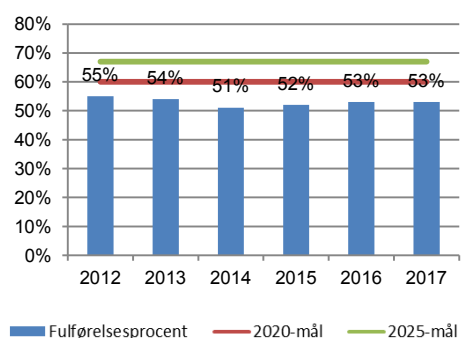

Kilde: Undervisningsministeriets profilmodel.

Kun godt halvdelen fuldfører erhvervsuddannelsen

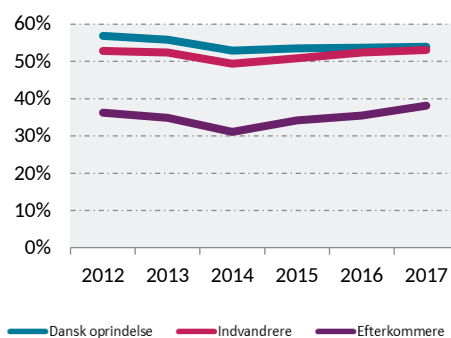
Det er fortsat en stor udfordring efter erhvervsuddannelsesreformen, at kun lidt over halvdelen af de elever, som starter på en erhvervsuddannelse gennemfører, *jf. figur 8*. Det er således kun 53 pct. af de elever, der startede på en erhvervsuddannelse i 2017, som forventes at fuldføre uddannelsen. Der er dog sket en stigning i den forventede fuldførelse fra 2014 til 2017.

Figur 8. Den forventede fuldførelsesprocent for elever, der er tilgået en erhvervsuddannelse (modelberegnet), 2012-2017

Kilde: Undervisningsministeriets datavarehus

Figur 9. Den forventede fuldførelsesprocent for elever, der er tilgået en erhvervsuddannelse (modelberegnet) fordelt på herkomst, 2012-2017

Kilde: Undervisningsministeriets datavarehus

Hertil kommer, at efterkommere har en lavere forventet fuldførelsesprocent (38 pct.) end både elever med dansk herkomst (54 pct.) og indvandrere (53 pct.), *jf. figur 9*. Den forventede fuldførelse er dog steget for efterkommere de seneste år.